

Vrienden In Flanders Fields Museum

Driemaandelijks nieuwsbrief

Afzendadres: Kenniscentrum,
Sint-Maartensplein 3, B-8900 Ieper
Afgiftekantoor 8900 Ieper 1 - P3A9021

België - Belgique
P.B.
8900 Ieper 1
BC 6308

VIFF *flash*

JUNI – JULI – AUGUSTUS 2012

43.1

GASTBIJDRAGE

IJZERBEDEVAART HERBRONT

De IJzerbedevaart te Diksmuide zal vanaf volgend jaar op 11 november plaatsvinden. De kleine plechtigheid die men al enkele jaren op die dag organiseert in de toren, zal – zo hopen de organisatoren – op die manier een grotere weerklank vinden. In het persbericht lezen we: “De nieuwe datum biedt de kans om de bijeenkomst rond de IJzertoren nog duidelijker te doen uitgroeien tot dé Vlaams-pacifistische activiteit bij uitstek, tegenhanger van de militaristische herdenkingen elders.” Wààr die “elders” op slaat, dààr hebben we het raden naar. Zou de plechtigheid onder de Menenpoort te Ieper daartoe behoren?

De bedevaart grijpt dus terug naar de roots: een dodenherdenking in plaats van de politieke manifestatie die de weide één keer per jaar nationaal en internationaal op de kaart zette als locatie waar men soms de oorlog durfde voort te zetten.

Ik woonde de bedevaart een enkele keer in de jaren '70 bij. Op sleeptouw genomen door een nieuw speelkameraadje dat uit een gitzwart-geel nest kwam. Aanverwanten van zijn familie waren in die andere oorlog “fout” geweest. Voor hen had de manifestatie veel weg van een jaarlijkse revanche op het onrecht dat hen nadien was aangedaan. De volgende generaties mochten dit niet vergeten. Van mijn deelname herinner ik me niet zo veel meer. Het was een stralende zondag. Om de file bij Diksmuide te vermijden reden we kilometers om. Hetzelfde scenario herhaalde zich om te picknicken, ergens langs de IJzer. Symbolischer kon het niet. In de tijd dat het woord “terrasjesweer” nog uitgevonden moest worden, nestelden we ons op de markten van Diksmuide en – laat op de avond – Ieper. Van wat zich op de weide afspeelde, herinner ik me nog de eucharistieviering, de gezwollen toespraken gekruid met vendelgezwaai en klappende handen. Meer niet.

Mijn deelname heeft van mij geen ultranationale Vlaming gemaakt. Het is goed dat de IJzerbedevaart straks een nieuwe afspraak heeft met de prille traditie uit 1920. We duimen voor terrasjesweer, zelfs in november.

Patrick Bracke

<u>Redactie</u>	Patrick Bracke, patrick.bracke@gmail.com
<u>Verantw. uitgever</u>	Gilbert Ossieur, gilbert.ossieur@skynet.be Wieltje 11, 8900 Ieper
<u>Bijdragen</u>	Patrick Bracke, patrick.bracke@gmail.com Koen Lagae, koen.lagae@pandora.be Freddy Rottey, frottey@yahoo.com Chris Spriet, cspriet@gmail.com
<u>Vorm</u>	B.A.D

Auteurs zijn verantwoordelijk voor hun tekst. Voor gehele of gedeeltelijke overname is toestemming van de auteur vereist.

Deadline voor volgende aflevering: 4 AUGUSTUS 2012.
Mail uw bijdrage naar flash@vriendeniff.be.

Postadres VIFF: Kenniscentrum
Sint-Maartensplein 3, B-8900 Ieper
057 / 23 94 50

www.vriendeniff.be
info@vriendeniff.be

©) 2012 Geert Heyman, Assebroek (geert.heyman@scarlet.be) – Vladslo. "Elk jaar trekken we met onze school van Eeklo naar het Ieperse. Aangezien het museum dit voorjaar dicht was, hebben we dit jaar ook Diksmuide en Vladslo bezocht. Net toen de leerlingen naar de bus trokken in het Praetbos zag ik dit bejaard echtpaar voetje voor voetje wandelen tussen de graven. Een héél warm beeld!"

Jules LIBERSENS

LANDBOUWWERKMAN, MITRAILLEUR

1892 - 1918

Het leven gaat verder. Van Ramskapelle gaat het eind oktober naar De Knokke bij de leperlee, en vervolgens een half jaar naar de sector Diksmuide, absoluut geen cadeau. Elke dag worden ze beschoten door Duitse troepen die soms op hoorafstand zitten. De Duitse artillerie is sterker en zwaarder dan de Belgische. Als de Duitsers ergens de Belgen koste wat kost willen breken dan is het hier. Op 2 mei om 4 uur 's morgens lijkt het uur gekomen. De Duitsers beschieten gedurende twee dagen met alle soorten kalibers de Belgische linies. Luitenant-generaal Baltia heeft het over een bombardement waar onze oren niet aan gewend waren. Hij is fier dat zijn divisie onder een orkaan van ijzer kalm, energiek en stoïcijns stand heeft gehouden. De jongens van het 2de en 3de bataljon ontvangen een eervolle vermelding. Ook Jules mag felicitaties in ontvangst nemen voor zijn blijk van trouw aan het vaderland en zijn bereidheid om zoals zijn gevallen kameraden zijn leven te offeren. De prijs is bijzonder hoog: 120 doden en 381 gewonden. Het 10de regiment is aan een verdiende rust toe.

Wie weet kon hij toen afspreken met zijn goede vriend Herman. Achter de linies vormde zich immers een geheel nieuw sociaal leven met verenigingen van soldaten uit dezelfde streek. Zij ontmoetten elkaar in cafés in de soms verlaten dorpen. Veel konden de Belgische piotten zich niet permitteren, hun soldij was het laagste van de geallieerde legers. Wie zaken kon doen in de Britse sector was een pak beter af en hield de deur liever gesloten voor de Belgen. Arthème Decoster uit Zuurbemde hield in zijn dagboek mooi bij met wie hij allemaal een pint of een glas wijn ging drinken. August

Veulemans ziet hij eind oktober 1915 in Avelgem en later nog eens in Normandië met Richard Frederickx. “We gaan een wijntje snoepen in Champagne”, klinkt het. Renaat Vanschouwbroek komt hij tegen in het badcomplex. Enkele weken erna ziet hij Jozef Schotsmans in Veurne. Renaat bezoekt hem nog eens in de zomer van 1916 in het gezelschap van Armand Ginckels. Ter ere van Onze-Lieve-Vrouw Hemelvaart gaat hij met vriend Vandereycken en Richard Frederickx op bezoek bij Joseph De Becker waar ze enkele glazen op de goede afloop drinken. Maar aan het einde van dat jaar ontvangt hij een bitter nieuwjaarsgeschenk:

Men bericht ons dat onze compagnie moet aansluiten bij de Vierde Divisie in het 10de linieregiment. [Op 24 december verzamelen we]. We vertrekken met de tram van Loo naar Veurne. Onze majoor Deschrijver drukte zijn spijt uit dat we het regiment moesten verlaten dat ons zo nauw aan het hart ligt. Op weg naar Wulpen kwam de brigadegeneraal van het 10de ons halverwege tegemoet en het was te Wulpen dat we bij het kanaal in barakken onderdak kregen.

Ook de compagnie van Jules moet verhuizen. Vanaf eind 1916 maakt hij deel uit van de 12de compagnie machinegeweren van de 3de brigade van het 20ste linieregiment van de 4de legerdivisie. Nu kunnen we bijna van dag tot dag zijn oorlogsleven gaan volgen. De eerste drie maanden van 1917 is het regiment terug in Ramskapelle, een sector die de soldaten al goed kennen. Na een bloedhete zomer krijgen ze een ongenadig strenge winter. Daarna is er rust in Bray-Dunes tot begin mei. Ze worden intens voorbereid op het offensief dat altijd maar weer uitgesteld wordt. De routine gaat verder en op 2 mei nemen ze positie in in de sector Steenstrate bij het sas van Boezinge. Belgen en Duitsers zitten aan weerskanten op lichte hellingen, het kanaal dat hen scheidt is niets meer dan een modderbrij. Bij het sas ligt de vijand amper zes meter verder. Maar dat heeft ook zijn voordelen. Beide kanten begrijpen dat strijdlustigheid wraak oproept. Af en toe komt een

gepantserde trein met geschut de vijand bestoken. De piotten haten deze rokende reus die eenmaal hij verwoesting en opschudding bij de vijand heeft veroorzaakt, haastig verdwijnt terwijl zij de rekening gepresenteerd krijgen. Om de vier dagen worden de bataljons gewisseld. De machinegeweren zitten voor de tweede linie. Elke nacht nemen zij de doorgangen en vermoedelijke verzamelplaatsen van de vijand onder vuur. Die betaalt met gelijke munt.

Eind november 1917 verhuist de divisie na een periode van rust naar de sector van Merkem. De Duitsers hebben zich hier teruggetrokken en hun verdedigingswerken en comfortabele Blockhausen wekken bewondering. De sector grenst aan het gebied waar de Britten zich richting Passendale doodgevochten hebben. Regimentschroniqueur Willems beschreef na de oorlog de gruwel van het landschap:

Zoover het oog reikt is de streek zoodanig omgewoeld dat zij treffende gelijkenis biedt met de deinenden golving der onstuimige zee, die als bij tooverslag, door Godes hand, met versteening wordt geslagen. Nergens valt er het minste spoor van plant of struik te bespeuren, zelfs geen grashalmpje meer. Als eenige richtingspunten te midden dier verwoesting ontdekt men in de verte enkele verhakkelde boomstammen en betonnen schuilplaatsen door de Duitsers verlaten.

De Duitsers mogen dan al achteruit getrokken zijn, dat belet niet dat de Belgen op hun hoede moeten blijven. In obusputten worden voorposten uitgezet. Daartussen worden de mitailleurs opgesteld. Er wordt prikkeldraad uitgerold, de borstwering verbeterd, herstellingswerken moeten uitgevoerd. Zelfs als er niet geschoten wordt, zijn soldaten gemakkelijk de hele dag aan het werk. De machinegeweerposten worden permanent bezet, bij alarm moeten ook de reserves naar de geschutposten komen. Zo ligt Jules van 15 tot 23 december in de eerste lijn. Om de drie dagen verandert hij van positie. Daarna gaat hij in reserve tot 2 januari en begint

de cirkel opnieuw. Allemaal doffe ellende, vertelt Willems:

[De troepen hebben] veel te lijden gehad van de koude en bijzonderlijk de mannen in de obusputten, wier inrichting veel te wenschen overlaat. Op andere tijdstippen wordt het regiment geteisterd door hevige regenbuien. Op 16 januari... wordt de sector omgezet in modderpoelen, bij zoverre dat het de gegradeerden bijna onmogelijk was de opgelegde wachtronden te doen. De mogelijkheid om te verdrinken was op zekere posten niet uitgesloten.

Geen wonder dat vele jongens ziek werden. Op 12 maart 1918 wordt Jules naar het hospitaal gebracht. “Maladie contractée en service”, klinkt het in zijn dossier. Twee maanden moet hij herstellen. Wanneer hij op 21 mei terugkomt, heeft zijn regiment een woelige periode doorgemaakt. De ultieme Duitse poging om eind maart aan de Leie door te breken spaarde ook de 4de divisie die naast de Britten het front verdedigde, helemaal niet. Enkele dagen na de terugkomst van Jules mag zijn eenheid op rust bij Hondshoote.

Ondertussen gonst het front van de geruchten. Nu zal het niet lang meer duren. De 4de divisie moet naar de sector Diksmuide. Het is geen blij terugzien. De streek is onherkenbaar geworden. De machinegeweren zijn voortdurend actief. De wegen, verzamelplaatsen en werkplaatsen aan weerszijden worden onophoudelijk beschoten. De artillerie mikt op loopgrachten, wegen en schuilplaatsen. Het nieuws van de opmars van de Britten doet de hoop op een spoedig einde opleven. Ook Herman Ginckels is de opwinding niet ontgaan. Op 20 september schrijft hij een brief aan Jules:

Nu alles met mij nog goed hopende van u hetzelfde. Ik denk van woensdag in congé te vertrekken, ik zal dan wat meer schrijven en als ik iets moest vinden dat gij ook zoudt kunnen gaan, zal ik ervoor zorgen... Ik heb schrik dat er nog iets zal voorvallen eer ik vertrek want jongen de beweging wordt heel groot. Ik ben nieuwsgierig hoe ver

zij zullen gaan, 't is te hopen zoo ver mogelijk dat wij onze geliefde familie mogen weder zien.

De vrees en hoop van Herman worden sneller werkelijkheid dan hij misschien vermoedde. Wellicht heeft ook hij geen congé meer gekregen. Op 24 september worden de aanvalsplannen meegedeeld. Vier dagen later komt het hele Belgische front in beweging. Het 20ste regiment moet ten zuiden van Diksmuide de IJzer oversteken om richting Woumen de Duitse posities bij de Blankaart uit te schakelen.

Als we Willems mogen geloven, verlieten de jongens op 27 september al zingend hun kantonnement.

Iedereen is vast besloten er de zweep op te leggen. De overwinning kan ons niet ontsnappen. Rond 21 uur trekt het regiment bij de brug van de Knocke over den IJzer. Van dit oogenblik af zitten wij volop in de omgewoelde streek der loopgrachten... Zulke marsen zijn zeer vermoeiend. Buiten de gewone uitrusting dragen de manschappen ook een groote hoeveelheid schietvoorraad en granaten mede – Voor de mitrailleurs is het een ware kalvarieberg. De machinegeweren die reeds loodzwaar op hunne schouders drukken, vergen daarenboven een ontzaglijke hoeveelheid patronen die de jongens in ijzeren kisten meedragen.

Pas tegen twee uur 's nachts zijn alle bataljons op hun bestemming. Een half uur later verlichten felle lichtstralen de hemel. De artillerie zet een massale beschieting in. De Duitse artillerie schiet terug en er vallen doden. Iedereen ligt plat op de grond of schuilt in obusputten. En dan, om half zes klinkt het signaal. Het 1ste bataljon moet de Steenbeek oversteken, het 3de zal volgen. De 12de compagnie mitrailleurs die vooraan opgesteld stond, laat nu de infanteristen voorgaan. De velden en de wegen zijn door het oorlogsgeweld omgeploegd en worden daarenboven door meerdere beken doorkruist. De verliezen zijn massaal, er worden bressen geslagen

door geschut vanuit de hoeven. Die Duitse geschutposities moeten allemaal uitgeschakeld worden. Jules trekt op in het centrum ten westen van de weg van Diksmuide naar Ieper. Rond kwart voor zes steken ze de Steenbeek over. Ze moeten de “geduchte” stellingen van de Zandhoek uitschakelen, een gevecht dat iets meer dan anderhalf uur zal duren. Om 7u20 bereiken zijn kameraden de Ronebeek. Jules is er niet meer bij. Diezelfde dag sneuvelt ook Herman Gincckels bij Sint-Jan in de buurt van Ieper.

“Tué en service commandé,” lezen we in het dossier van Jules, “ontstekingsbuis fusée in de buik”. “Hij lag met zijn gezicht op de grond en hield twee kisten met kogels in zijn handen”, zo vertelt de familie later. Maar er is geen tijd om bij de doden te blijven. Verder optrekken, vechten, de vijand verdrijven, naar huis, dat is wat ze willen. Het Blankaartkasteel wordt ingenomen, Woumen, Klerken, Zarren, Werken, Roeselare en zo verder en verder, een tocht die nog meerdere weken en vele mensenlevens duurt.

Pas tegen het einde van het jaar kunnen de overlevenden naar huis terugkeren. In stations, langs de steenwegen, op marktpleinen is het een en al drukte. Bij elke doortocht van soldaten flakkert de hoop op.

Gij moet niet meer letten. We hebben hem bijeengeborsteld.

Leonie was buiten gaan zien toen er een troep voorbijkwam. De woorden sloegen haar in het gezicht. “Ze is direct in haar bed gaan liggen”, vertelt dochter Maria Irma later aan haar kinderen. “Ze is er nooit overheen gekomen.” In juni 1926 sterft Leonie, amper 59 jaar oud. Veel te vroeg en na jaren van verdriet lezen we op het doodsprentje.

Ik ben getroffen als het gras dat wordt afgemaaid. Ik was nog jong en dacht nog langer te mogen leven voor u... doch de menselijke hulp was onmachtig, mijne kwaal wilde naar geen geneesmiddel luisteren. Pijnlijke dagen, slapeloze nachten heb ik zonder morren doorgebracht...

Jules heeft geen graf gekregen en de familie geen plaats om te rouwen en te treuren.

Bibliografie

- Brieven Jules Libersens, familiearchief
- Brief Herman Gincckels, familiearchief
- Dagboek Artheem Decoster, familiearchief
- Dagboek Gabriëlle Lievens, hoofdverpleegster Rode Kruis, Koninklijk Legermuseum Brussel, Personalia
- Dossier Libersens, Julianus, Koninklijk Legermuseum Brussel, HRG/A-n, nr120/260
- Dossier Gincckels, Herman, Koninklijk Legermuseum Brussel, HRG/A-n, nr.178/2412
- J.-Georges Swillen, *Historique du 10e Régiment de Ligne*, Brussel, 1939
- R. Willems, *Vu et Vécu. Historique de 20e Régiment de Ligne*, Brussel, 1939

Dit verhaal zou nooit mogelijk geweest zijn zonder de hulp van meerdere mensen. Heel veel dank aan Edmond, Irène, Jeanne en Jules Denruyter voor het beschikbaar stellen van het materiaal uit hun archief en de verhalen die ze deelden. Verder dank aan kapitein Tom Simoens voor de adviezen met betrekking tot militaire termen en wapens. Ten slotte dank aan Wim Verjans en Freddy Rottey voor het nalezen van de tekst.

Koen Lagae

REMEMBRANCE

voor Johann Grohs (1897-1915)

Deutsche Kriegsgräberstätte Hooglede

Op zaterdag 5 mei werd de totaal opgeknapte Kriegsgräberstätte, het deutsche Soldatenfriedhof van Hooglede, Beverenstraat, met een plechtig officieel programma opnieuw ingehuldigd.

Op de vooravond vrijdag 4 mei 2012 om 18.00 uur, hielden de Vrienden van het In Flanders Fields Museum, op dezelfde locatie een Remembrance als eerbetoon aan de Duitse soldaat Johann Grohs. Chris Spriet, bestuurslid, was initiatiefnemer. Hieronder vindt u een uittreksel uit de brochure die de herdenking begeleidde.

Johann Grohs, ook Johann of 'Hans' Gross of 'Neipler' genoemd, werd op 1 april 1897 geboren te Niedersaubach (Rümmelbach-Lebach), Saarland, Duitsland.

Telg uit een groot gezin. Zijn ouders waren mijnwerker Johann Grohs (° 29.07.1864/ + 04.04.1937) en Anna Thies (° Neipel, 24.10.1869/ + Lebach, 09.11.1944).

Aangemoedigd door zijn leraren, o.a. via privé-onderricht, deed hij als 'gymnasiast' Obsersekunda in Sankt-Wendel, wellicht om, zoals zijn broer Nikolaus, later een priesteropleiding te volgen.

Breekt zijn studies af en meldt zich vanwege de krapte aan effectieven vrijwillig tot de dienst.

Na een zeer korte opleiding in dienst bij Kgl. Preuss. R.I.R. 213 als 'Gefreiter' (soldaat 1ste kl.) en aanvankelijk als 'Schütze' (infanterie). Wat later vinden we hem in hetzelfde regiment terug als mitrailleur, nl. in de Maschinen-gewehr-Zug (mitrailleursectie) 35.

Even voordien, omstreeks Pasen 1915, bevindt Johann zich nog steeds in stelling, vermoedelijk nabij Bikschote. Op dat ogenblik bevindt hij zich

vermoedelijk met een deel van zijn strijdmakkers in Hoogkwartier (Houthulst) of Melane Cabaret (Houthulstbos). Daarvan getuigt zijn laatste brief aan zijn ouders, die dateert van 9 april 1915.

'Zum kriegsgeschichtlichen Hintergrund: Im April und Mai 1915 fand die 2. Flandernschlacht statt. Am Tag, als Johann Grohs schwer verwundet wurde (22. April), setzte die deutsche Armee in Flandern erstmals Giftgas ein – mit bestialischen Folgen für die dem Giftgas ausgesetzten französischen Soldaten. Die 2. Flandernoffensive war für die deutsche Armee ein Fehlschlag – mit unglaublich hohen Verlusten auf beiden Seiten. Sie ging in die Geschichte ein als "Studentenschlacht"; viele Schüler und Studenten gingen völlig unzureichend ausgebildet und ausgerüstet als Kriegsfreiwillige in den grausigen Stellungskrieg.' (Lothar Schmidt)

Peter Adam vermeldt in de Ortschronik van Niedersaubach dat 'der Neipeler sei schwer verwundet worden bei einem Sturmangriff bei Het Sas (Ypern, Belgien) und darauf hin gestorben im Lazarett bei Thouront (der Ortsname könnte in der Ortschronik auch wie „Thourout“ gelesen werden)'. Als overlijdensdatum houdt hij het hoe dan ook op 2 mei 1915.

Medische opnamesteekkaart Lazarett Thourout (huidige Sint-Jozefsinstituut, Bruggestraat)

Kriegslazarett 122 Thourout, den **28.4.1915**
 Aufgenommen **Johann Gross**
 Dienstgrad **Gefreiter**
 Komp. **Feld Masch. Gew. Z. 35**
 Schwer verwundet **Verletzung beider Oberarmen mit Bruch (°)**
 Stempel des Lazarett **Kgl. Preuss. Kriegs Lazarett Abtlg. 122**

'Of de zieke zich nog in het lazarett bevindt wanneer de kaart de betrokkenen bereikt, is onzeker, omdat bij het veldleger lazarettverplaatsingen, repatriëringen, enz. gebruikelijk zijn.'

(°) Merk hier op dat de medische opnamefiche geen melding maakt van een veel zwaardere verwonding die J.G. opliep. Deze discretie wijst kennelijk op de behoefte, de familie niet te zeer te choqueren.

Brief van de lazaretaalmoezenier aan de ouders van J.G.

'Zeer geachte heer Grohs en familie

Zoals u inmiddels vernomen heeft, is uw lieve zoon Johan in de loop van de voorbije nacht aan zijn wonden bezweken. Ik bied u mijn gevoelens van diep medeleven aan. De arme jongen werd met zware granaatwonden aan het rechterbeen en beide armen naar ons oorlogslazarett afgevoerd. De arts zag zich vrijwel onverwijld voor de noodzaak geplaatst het been onder het kniegewricht weg te nemen. Een paar uur eerder trof ik uw zoon op zijn ziekbed aan. Hij had op dat ogenblik intussen reeds vernomen dat de beenamputatie onafwendbaar was en drong er bij mij op aan hem voordien de laatste sacramenten toe te dienen. Ik nam hem zijn biecht af, waarna hij vervolgens met aandoenlijke godsvrucht de heilige communie tot zich heeft genomen en zijn lot in de handen van de goddelijke Heiland bevolen. Daarna ontving hij de ziekenzalving en de volledige zondenvergiftenis. Aanvankelijk

had hij nog zijn hoop op genezing uitgedrukt en vertrouwde mij zijn innigste hartenkreet toe: "Ik zou zo graag priester zijn geworden. Dat zal voor mij voortaan wellicht uitgesloten zijn nu ik mijn voet zal moeten missen." Ik probeerde hem te sussen, door hem te zeggen dat dat niettemin alsnog mogelijk zou zijn. Na de amputatie van het been lag hij stil te bed; de hoge koorts wilde maar niet wijken. De volgende dag namen zijn krachten zienderogen af. Hij had zich helemaal in Gods heilige handen gegeven en de goede God zijn jonge leven tot offer aangeboden. God heeft het offer aangenomen. In de loop van de volgende nacht is hij heel rustig naar het betere Hiernamaals overgegaan.

Mijn goede mijnheer Grohs! Johan heeft het doel bereikt dat wij allen wensen en hopen te bereiken. Ook als hij honderd jaar oud was geworden, een schonere dood had hij zich beslist niet kunnen wensen. Laat dit voor u tot troost zijn in het vandaag toch zo begrijpelijke verdriet om het verlies van uw dappere zoon. Hij is als held gestorven en ontvangt van de rechtvaardige Rechter zijn heldenloon. Wie zijn wij om hem dat te misgunnen!

Morgennamiddag om 4 uur zal ik zijn stukgeschoten lichaam op zijn laatste rustplaats ter aarde bestellen. Een ere-escorte zal hem ten grave begeleiden. Hij zal hier op de begraafplaats een rustplaats vinden aan de zijde van de kameraden die

hem zijn voorgedaan. De graven worden mooi verzorgd en met een kruisje, waarop de naam van de overledene staat, opgesmukt. De spullen die de lieve overledene heeft nagelaten zullen u door bemiddeling van het bureau van het oorlogslazaret eerlang per post worden terugbezorgd.

Moge God u allen de kracht geven, het zware kruis dat hiermee op u is gelegd, in christelijke onderworpenheid te dragen.

Met de belofte de lieve overledene in de heilige mis te gedenken,

Uw dienstwillige, (get.) Homvet, lazaretaalmoezenier'

STUKKEN VAN MENSCHEN REVISITED – EEN BLIK OP DE FEITEN

Een paar *VIFF*flashes (december 2010 - januari/februari 2011) terug zocht ik in 'Stukken van Menschen' het ei zo na verdwenen pad terug naar het bescheiden, werkzame leven en de gruwzame dood van zomaar een burgerslachtoffer, mijn grootva Edmond Spriet.

Of het me lukte de teneur van het stuk zakelijk te houden, daar heb ik eerlijk gezegd een hard hoofd in. Het gebeuren mocht dan van voorjaar '18 dateren, de lieden die aanvoeren dat tijd wonden heelt, weten niet wat ze zeggen. En dat is voor dit *fait divers* evenzeer het geval. Nu is de fysieke gelijkenis tussen 'Mongstje' Edmond Spriet en mijn broer derwijze markant dat met het DNA ook het bloed zich blijkbaar een weg vond ver over de grenzen van de dood heen.

Wat onszelf betreft, was het kleine geluk dat je als opa met de geboorte van je tweede spruit de brandstof die de kronkel-in-de-kop als een sleutel omdraait en je gps bij je queeste activeert. "Jonge opa zkt. dode opa": iets van die strekking. Bovendien kreeg ze krek de naam mee van mijn moeder, op haar beurt het kakkernest in een kroostrijk gezin waarvan de vader verschillende maanden als vluchteling

in Bristol (Engeland) zat. Nog zo'n denkspoor dat bij gelegenheid verder dient uitgespit.

Wat mijn opa Edmond (1877-1918) betreft, kàn de cirkel nooit rondgemaakt worden. Wie kan er 'rechte kant breien' aan volgend verhaal? Hoe de vrouw des huizes met vijf kinderen, 'geboortig' tussen 1900 en 1918 (mijn eigen vader), de touwtjes aan elkaar hield: het moet met de tanden op elkaar en het zeer steenhard achter slot en grendel zijn geweest. Kroostrijk en troostrijk tellen één spaarzame letter verschil. Spaarzaam, je zegt het. Het 'geef ons heden ons dagelijks brood' kon allicht niet schrijnender klinken. En dan gaan we nog (gr)ootmoedig voorbij aan het fysieke ontbreken van een huisvader die kostwinner had zullen zijn en effectief opa zullen worden.

Een dezer kreeg ik, door hulpvaardige bemiddeling van een paar ambtenaren van de Burgerlijke Stand in Moere, Koekelare, Gistel en Leke een betekenisvol stuk digitaal bezorgd. Wie uit ons gezin had ooit kunnen weten dat de Akte van Overlijden van onze opa Spriet warempel nog ergens stof lag te vergaren. Met de *décalage* van straks 100 jaar zou het sowieso een klein

wonder zijn geweest. We rekenden dus op nop toen ik mijn digitale robinsonade aanvatte.

Vooraf misschien nog dit meegeven: wetend dat mijn vader op 11 februari '18 geboren werd, valt makkelijk te extrapoleren dat hij zijn vader - laat staan: wij onze opa - nooit ofte nimmer heeft gekend. "Ik mocht gaan studeren van 't Fonds van de Oorlogsweduwen en -weezen", zei hij altijd, waaraan hij dan steevast toevoegde, "kijkt in de spiegel en vergeet nooit vanwaar je afkomstig bent."

De integrale tekst van het stuk is als volgt:

Akte van Overlijden N° 15. - Spriet Edmond

Ten jare negentien honderd en achttien, den *achtentwintigsten* der maand *Mei* ten *drie* (sic) ure *namiddag* voor *Ons Pieter Wynthein, Burgemeester* der gemeente *Moere*, provincie *West-Vlaanderen*, zijn verschenen:

Nathalie Spriet, landwerkster, oud drie en vijftig jaren en Jules Vanthuynne, kleermaker, oud acht en veertig jaren, beide alhier wonende, de eerste zuster, de tweede geen bloedverwant van

den overledene, dewelke ons hebben verklaard dat **EDMOND SPRIET**, daglooner, oud een en veertig jaren, zeven maanden, geboren te Couckelaere, alhier wonende, zoon van Ludovicus en van Marie-Louise Pierloot, beide overleden, echtgenoot van Theresia Maria Demoortele, kantwerkster, oud veertig jaren, alhier wonende, HEDEN overleden is, ten acht ure voormiddag, langs den openbaren weg op het grondgebied der onbewoonde gemeente Leke.

Na ons van voormeld overlijden verzekerd te hebben, hebben wij er dadelijk ten gemeentehuize akte van opgemaakt. En na voorlezing aan de verklaarders, hebben wij geteekend, met den tweeden comparant, de eerste verklarende niet te kunnen teekenen door onkunde.

(get.) J. Vanthuyne
P. Wynthein

Blijkens gegevens uit de imponerende overzichtsencyclopedie **Der Weltkrieg 1914-1918** (*Reichsarchiv Berlin*) lag Leke, dat aan Diksmuide grenst, toentertijd zo goed als op de lip van het zgn. *Operationsgebied*, de onmiddellijke gevechtszone. Dat de kleine gemeente integraal verlaten was (cf. 'de onbewoonde gemeente') mag nauwelijks verwonderlijk heten. Het dorpje was een té *windy corner* geworden. De woonplaats Moere, waar het gezin Spriet-Demoortele een toen al ruim 150 jaar oud - dezer dagen geklasseerd - woonhuisje betrok, lag daar vlak achter. Zoals uit het eerder geciteerde VIFF-artikel blijkt, maakten de schooljongens in het bos aan de oever van de Moerdijkbeek na afloop van de oorlog het (Duitse) langeafstandskanon van Leugenboom tot hun speelterrein.

Uit het stuk vallen nog andere vaststellingen op te maken die niet van lokaal maatschappelijk-economische relevantie zijn gespeend. Dat is bv. voor de beroepsbezigheden van de betrokkenen al het geval. Edmond S. was dagloner. Een *jack-of-all-trades*, zowat, een man met poten aan zijn lijf en die men dus voor een appel en een ei inschakelde in tijdelijk werk waar een zuinige cent tegenover stond: de openbare ruimte schoon houden,

mee helpen bij het inhalen van de oogst, eenvoudig onderhouds- of reparatiewerk verrichten, kasseien leggen, ... Bij de beroepsactiviteit van diens echtgenote, mijn grootmoeder en meter moet men zich evenmin illusies maken. Het is bekend dat kantklossen indertijd een armoezaaiersbezigheid was. Vrouwtjes, van piepjong tot stokoud, klossen van het fijnste soort kant maar hadden al evenmin te kiezen: ze mochten al vrede hebben met het hongerloontje dat of de baronnenfamilies of de rijkelui van 'te lande' daarvoor veil hadden. Zowel de kronieken uit Gezelles, Karel de Wolfs, Buysse en A. Hans' tijd als het Volksmuseum De Kat in Brugge laten over deze deplorabele leefomstandigheden en het pauperisme dat toen, en ook in Vlaanderen, aan de orde van de dag was, niet de minste twijfel bestaan.

De zus van het oorlogsslachtoffer blijkt landwerkster te zijn. Zij ging 'gaan dienen bij de boeren', en droeg zo h  r kleine steentje bij aan het dagelijkse reilen en zeilen op de boerderij en thuis.

Edmond 'sneuvelde', om het maar zo te omschrijven, als burgerslachtoffer 'langs den openbaren weg op het grondgebied der onbewoonde gemeente Leke', een gebeuren dat plaatshad 'te(n) acht ure voormiddag'. Af te leiden daaruit valt, dat hij in de vroege ochtend het huis verlaten had, kennelijk om in Leke op last van de Duitse bezetter de aanvoerwegen, wie weet, ook smalsporen operationeel te houden waarlangs troepen, munitie en proviand in de richting van het Diksmuidse front (Esen, Diksmuide, Pervyze, Stuivekenskerke, ...) werden aangevoerd. Door zijn dood - door *friendly fire* veroorzaakt nog wel - reet de niemand ontziende oorlogslogica met een bloedrode streep een leven en daarmee dat van zijn vrouw en vijf kinderen voorgoed tot rafels. Zoals dat tot vandaag wel ergens op 'dezen aardkloot' (cit. Vondel) het geval is en blijft. Onophoudelijk.

Een 'crux' in de afsluitende passus, waar het over de ondertekening van het stuk gaat, is de houding of reflex van Edmonds zuster Nathalie, die ik, de *petite histoire familiale* indachtig, door mijn vader altijd liefkozend 'Tante Nettel'

hoorde noemen. Kennelijk roept de burgemeester 'onkunde' in als verklaring voor haar niet-ondertekening van het stuk; dat gebeurde alvast helemaal in weerwil van de gebruikelijke legale gang van zaken die als *conditio sine qua non* ondertekening van dit soort ambtelijke stukken vooronderstelt door een rechtstreekse bloedverwant, en 'bij ontstentenis daarvan', door een aanverwante persoon.

Vandaag valt het onmogelijk na te trekken welke lading de notie 'onkunde' in dit geval dekt. Er zijn twee mogelijkheden: ofwel was zijn zuster vanwege analfabetisme 'in de fysieke onmogelijkheid' te ondertekenen. Het is genoegzaam bekend dat tijdens de 19de eeuw - haar geboortejaar, 1865, was nog hooguit het sterfjaar van Leopold I - het gros van de mannelijke en een nog veel groter part van de vrouwelijke bevolking functioneel (d.w.z. lezen en schrijven) analfabeet was. In dat geval had zij het stuk dat wij momenteel op fotokopie bezitten, niet eens kunnen ontcijferen, en moeten de letters en de woorden voor haar een soort hiërogliefen zijn geweest. Andermaal wijst deze hypothese op een navrante vorm van kansarmoede zoals die ons uit de geschriften van naturalisten als Cyriel Buysse, Marcellus Emants en Stijn Streuvels bekend is. Plausibele verklaring, met andere woorden.

Bij de alternatieve duiding kost het me moeite en pijn, die aan het papier toe te vertrouwen. Met die onkunde kon weleens een ander onvermogen *on the spot* zijn bedoeld, uitgelokt door de schokkende confrontatie met het finale salomonsoordeel over de bloedeigen broer. In dat geval verandert het hele plaatje. Wie beweert dat, of ontkent of, zij zich überhaupt kon dwingen het finale 'doodvonnis' te ondertekenen, omdat ze zich wellicht te misselijk voelde of erger, in zwijm viel?

In het Engels wordt 'onkunde' resp. met 'impotence' of 'ignorance' vertaald. De tweede duiding van dat woordenboekbegrip kan inderdaad wijzen op ontbrekende geletterdheid, en dan belanden we bij het relaas van de t   grote oorlog en de te kleine mens': cf. Lut Ureel, 'Van de oorlog hoor ik niets', het Elfnovemberboek, de

volksboeken van A(braham) Hans, Warden Oom (Edward Vermeulen) en de gewone mensen die pastoor Van Wallegem zo kleurrijk-levensecht in de verf zet.

Vreemd genoeg, of net niét misschien, moet ik als toevallige observator en beschrijver van dit luttele ene geval, de eerste interpretatie in de lijn van 'impotence' als onvermogen door onmacht, bezwijmen vanwege een te in- en aangrijpend familiaal trauma,

maar beter uit het hoofd zetten. Zwijgend de pijn verbijten. Treuren met terugwerkende kracht zonder hoop op heling.

Zoals Peter Kollwitz' vader en moeder Käthe, op hun sokkels, daar in het nabijgelegen Praetbos in Vladslo.

Daarom, mensen, moesten wij met de komst van het new-look Museum straks maar met verdubbelde kracht van stem en de krop in de keel 'gandhibeesten' (Guillaume Van der Graft, vader van

dichter en Museumkameraad Benno Barnard) worden. En dus, aansluitend bij burgemeester Dehaenes woorden van 13 november jl., het appèl blijven herhalen: 'Dear visitor (dear reader), do you hear us?'

Omdat zo'n hellelelijk ding als een oorlog zijn grimmige schaduw nog veel verder dan honderd jaar vooruitwerpt.

Chris Spriet

BOEKENFRONT

NOW ALL ROADS LEAD TO FRANCE : THE LAST YEARS OF EDWARD THOMAS – MATTHEW HOLLIS

Er zijn geen zekerheden meer: een Britse *koffie(!)*huisketen die literaire awards toekent... Costa, 's werelds tweede belangrijkste keten, na het Amerikaanse Starbucks, bekroonde in 2011 "Now All Roads Lead to France : The Last Years of Edward Thomas" van Matthew Hollis.

De "last years", dit is de periode tussen 1913 – de oprichting van Harold Monro's Poetry Bookshop, markante gebeurtenis voor de poëzie uit deze periode – tot 1917, de dood van Thomas bij Arras op 9 april. Met de structuur van het boek tekent Matthew Hollis meteen de persoonlijkheid van de dichter: een onderverdeling in vier delen met de plaatsnamen Steep, Dymock, High Beech en Arras als titel, terwijl elk deel nog vier hoofdstukken bevat die de naam van de seizoenen meekregen, toont ons de weinig honkvaste man met een grote liefde voor de natuur en het landschap die Philip Edward Thomas was. Het is een eerlijk boek geworden over een "moeilijk man en echtgenoot" wiens chronische depressie al uit zijn opleidingsjaren in Oxford gekend was en die geregeld vrouw en drie kinderen in de steek liet als hij er weer eens voor een maand of zo uit moest.

"Het zijn echt de vriendelijke Helen [zijn vrouw] en de kinderen die het leven haast onmogelijk maken", dat soort redenering. Voeg daarbij nog suïcidaal gedrag (een poging in 1908) en je hebt een situatie die niet van die aard was een vlot verlopend huiselijk leven te waarborgen.

Thomas was een broodschrijver, constant in de weer zijn Londense literair agent, met wie conflicten niet uit de lucht waren, aan te sporen uitgevers voor zijn essayistisch werk warm te maken en zo enige financiële zekerheid voor het gezin (jawel!) te garanderen. Aanvankelijk was Thomas met proza bezig, was hij een door dichters gevreesde criticus met zijn bijdragen in *The Daily Chronicle*. Het boek gaat ook diep in op de kennismaking met de Amerikaanse dichter Robert Frost, wat niet alleen in een levenslange vriendschap zou resulteren, maar ook in een ommekeer in zijn literaire carrière: onder diens invloed begon Thomas zich op poëzie toe te leggen. Met Lascelles Abercrombie die zich al in 1911 in Dymock, een dorpje in het noord-westen van Gloucestershire had gevestigd, overtuigd dat dit de plek was waar hij zijn grote literaire plannen zou kunnen verwezenlijken, Wilfrid Gibson, Rupert Brooke, John Drinkwater, Robert Frost en hemzelf, waren de "Dymock Poets" een feit.

Op 19 juli 1915 bood Thomas zich na lang aarzelen bij een Londens recruiteringsbureau aan, iets waar gezien zijn leeftijd (37) geen enkele

noodzaak toe was. Bij de medische keuring had hij diabetes verzwegen. Hij kwam als Private 4229 bij het 28^e bataljon van The London Regiment (Artist's Rifles) en de opleiding leek hem goed te doen zoals we kunnen besluiten uit wat hij aan Frost schreef: "Ik ben nu een echte soldaat, ik sta nu bijna zo rechtop als een lantaarnpaal en met de week lijkt mijn middel wat smaller en moet ik nieuwe gaten in mijn riem laten maken." In High Beech Camp. Essex leek de depressie weer even de kop op te steken, maar in een brief van 28 juli 1916 meldde hij aan Frost dat hij zich vrijwillig had aangeboden voor overzeese dienst, Royal Artillery. Na een reeks andere opleidingskampen en de overtocht naar het continent kwam zijn vuurdoop er op 26 februari 1917 bij Archicourt...

De gedichten die hij ondertussen met grote regelmaat schreef, kwamen via een goede vriendin, Eleanor Farjeon in de handen van de Londense uitgevers Selwyn & Blount en de bundel "Poems" verscheen in oktober 1917. De dichter zou het niet meer meemaken. Zijn dood moet wel een van de vreemdste aan het front geweest zijn: op 8 april 1917 was de granaat die een op paar meter van hem viel, een blindganger. Iemand met zoveel geluk zou wel overal veilig zijn, grapt zijn makkers. 's Anderendaags, paasmaandag, stond Thomas buiten de dugout zijn pijp te stoppen toen de schokgolf van een passerend projectiel hem een hartstilstand bezorgde: "he fell without a mark on his body."

Wat het boek toont, is werkelijk het boeiende verslag van het “kiemingsproces” van een dichter. Het kreeg naast de al vermelde Costa Book Award ook de H.W. Fisher Best First Biography Prize.

Freddy Rottey

Hollis, Matthew, *Now All Roads Lead to France : The Last Years of Edward Thomas*. London (UK), Faber & Faber, 2011, 389 pagina's, ISBN: 9780571245987.

“HE’S NOT HERE, MADAM”

Je hebt de onvoorwaardelijke aanhangers, de *believers*. Voor anderen is schrijven dat het “controversieel” is, al op het randje want dit laat de deur op een kier. Neen, voor hen is de enige passende houding tegenover die onzin het straal negeren ervan. “Controversieel” dus... Laten we het toch maar even over “spiritualisme”, “het occulte” hebben. In de voorbije januarimaand, namelijk, verscheen bij de uitgeverij Elikser en met een voorwoord door Frans Descamps (ondervoorzitter WFA België) het boek “Raymond Lodge, soldaat van het licht” van Sylvia Lucia, *nom de plume* voor Sylvia Betzema uit het Friese Joure.

De familienaam Lodge kwam ons voor het eerst in het vizier toen in 2004 bij het vervangen van het vasttafeltje in de parochiekerk van Elverdinge een vergeten gedenkplaat voor George Christopher Serocold Tennant, gesneuveld op 3 september 1917 en begraven op Canada Farm Cemetery, weer tevoorschijn kwam. De gesneuvelde was ook het onderwerp van het boek “Christopher: A Study in Human Personality” in 1918 gepubliceerd door Oliver Lodge (1851-1940), een gerespecteerd natuurkundige die eerder, in 1916, geconfronteerd met de dood van een van zijn eigen zonen, Raymond, “Raymond or Life and Death with Examples of the Evidence of Memory and Affection after Death” geschreven

had. Sir Oliver verdiepte zich al langer in het paranormale en zou in de loop van zijn leven een veertigtal boeken aan dit onderwerp wijden. Dit hoeft ons weinig verwondering te baren gezien in het Victoriaanse Engeland en in de daarop volgende Edwardiaanse periode, zoals G. B. Shaw het – misschien een beetje oneerbiedig? – omschreef, bijgeloof, seances, rammelende tafels, kristallen bollen en dergelijke tot een ware *hype* waren uitgegroeid. Het spreekt bijna vanzelf dat in de Eerste Wereldoorlog vertwijfelde nabestaanden worstelend met het onnoemelijke verdriet om het verlies van een dierbare ook via deze weg contacten met hun gesneuvelde zonen, echtgenoten, broers... probeerden te leggen, te peilen naar wat achter de officiële woorden op het gevreesde telegram verborgen ging.

Naast de VIFF-remembrance voor die Christopher Tennant door Aurel Sercu op 3 september 2005 vond 11 dagen later, op 14 september, een herdenking plaats op Birr Cross Roads Cemetery waar Raymond Lodge zijn rustplaats vond. “Rustplaats” is hier niet echt het juiste woord want volgens diverse bronnen manifesteerde hij zich ook nog na zijn dood. Zo nam hij, naar het zeggen van zijn vader, Sir Oliver, een paar dagen al na de fatale gebeurtenis, via een medium contact met hem op. Bijna honderd jaar later ontmoette ook Sylvia Lucia hem in astrale sferen, noemt ze hem haar “tweelingziel”. In uittredingen toonde hij haar de precieze locaties bij leper waar hij was geweest en waar hij op 14 september 1915 was gevallen. De auteur legde al haar vragen aan Frans Descamps voor, kreeg er uitvoerig feitelijk materiaal als antwoord op en kwam nadien alles ter plaatse verifiëren. Het voorwoord van Frans Descamps met de militaire gegevens over Raymond Lodge uit het 2nd Battalion South Lancashire Regiment, besluit: “Het meest uitzonderlijke van mijn zoektocht naar Raymond, naar zijn geschiedenis en zijn graf, was dat Sylvia alles had gezien in de uittredingen en dit zonder

één maal te plaatse de omgeving te hebben aanschouwd. Alle elementen kwamen volledig overeen met de militaire toestand, voor mij zeer uitzonderlijk. Het bezoek aan Hill 60, het kasteel met de kapel en de brouwerij (die dienst deed als badhuis voor de Britten) zijn geen toevallige passages, maar werkelijkheid.”

De naam Oliver Lodge valt ook nog in verband met enkele onvermoede Britse auteurs. Arthur Conan Doyle die in de Verenigde Staten, Canada, Australië, Nieuw-Zeeland en Groot-Brittannië lezingen over spiritualisme gaf, correspondeerde met hem. (Ook Conan Doyle had ten gevolge van de oorlog een zoon verloren). De schrijver van de overbekende Sherlock Holmes-verhalen, publiceerde ook boeken als “Pheneas Speaks” (1929) en “The Edge of the Unknown” (1930).

Een fervent tegenstander van die “flauwiteiten” was Siegfried Sassoon wiens moeder Theresa na het lezen van “Raymond” contact probeerde te leggen met haar op 1 november 1915 bij de Gallipoli-campagne gestorven zoon Hamo. In “Goodbye to All That” vertelt Robert Graves hoe hij eens “in Kent bij een onlangs gewond geraakte vriend uit het Eerste Bataljon” [lees: Siegfried Sassoon] verbleef en op een nacht door “plotselinge kloppende geluiden, duivelse kreten, lachende en snikkende uithalen” uit de slaap werd gehouden. Droogjes voegt hij eraan toe: “Er waren duizenden moeders zoals zij, die met diverse spiritistische praktijken contact zochten met hun dode zoons.” Siegfried schrijft op 23 januari 1917 in zijn dagboek: “Ik heb een onnoemelijke aversie voor zulk *Raymond* gedoe... Het is het ergste toegeven aan zwakheid – belachelijk, zo je kop in een stoffige kast stoppen, terwijl er buiten achter de ramen een hele zichtbare wereld wacht... Als ik omkom, zal ongetwijfeld...” en hier heeft hij een pagina uitgescheurd. “Controversieel”...

Freddy Rottey

Lucia, Sylvia, *Raymond Lodge, soldaat van het licht. Een waargebeurd verhaal over tweelingzielen*. Leeuwarden (NL), Elikser, 2012, 319 pagina's, ISBN: 978-90-8954-350-9.

NURSE EDITH APPLETON'S DIARIES

In het kielzog van de bijzonder rijk gestoffeerde en dus erg informatieve website <www.edithappleton.org.uk> verschenen de dagboeknotities van zuster Edith Appleton nu ook in boekvorm bij de uitgeverij Simon & Schuster in samenwerking met het Imperial War Museum onder de titel

"War Diaries. A Nurse at the Front. The First World War Diaries of Sister Edith Appleton". Ruth Cowen redigeerde de teksten en Michael Morpurgo schreef een voorwoord. Sister Edith Appleton, geboren in Deal, Kent in 1877 en overleden in 1958, werkte in Casualty Clearing Stations no. 10 (St. Omer), no. 3 (Hazebrouck, Poperinge, Bailleul), en No. 1 General Hospital (Etretat). Op 22 december 1919 werd ze gedemobiliseerd. Omdat haar werkterrein op een bepaald moment in het leperse lag, krijgen we een goed beeld van het dagelijkse doen en laten in een CCS specifiek in deze regio. Beslist aan te raden lectuur.

A Nurse at the Front. The Great War Diaries of Sister Edith Appleton. Cowen, Ruth (ed.), London (UK), Simon & Schuster, 2012, 320 pagina's, ISBN-10: 0857202235, ISBN-13: 9780857202239.

Freddy Rottey

MENTIONED IN DESPATCHES

In deze rubriek nemen we berichten op die niet verschenen zijn op www.wo1.be in de rubriek "Persberichten". De site publiceert o.a. artikels uit de Westhoek-edities van "Het Nieuwsblad".

23 maart 2012 – Londen (VK):

het Imperial War Museum afdeling Lambeth Road sluit in januari 2013 de deuren voor 6 maanden. In een eerste fase zullen de zalen gewijd aan de Eerste Wereldoorlog groter worden, breidt men de tentoonstellingsruimte op de bovenste verdieping uit en komen er een nieuwe winkel en een cafetaria. De transformatie zal £ 35 miljoen kosten (ongeveer € 43,5 miljoen). (Bron: MayorWatch)

16 april 2012 – (VSA): De New-Yorkse componist Kevin Puts wint met zijn opera "Silent Night" de Pulitzer Prize voor muziek. Voor zijn eerste opera baseerde hij zich op de verhalen van de kerstbestanden. Inspiratie vond hij in de film "Joyeux Noël" die hetzelfde onderwerp behandelde in 2005. Mary Dibbern, Head of Music van de Minnesota Opera, voerde enkele jaren geleden ter voorbereiding van de opera onderzoek uit in het toenmalige

Documentatiecentrum van het IFFM. (Bronnen: website NPR Washington en wetenschappelijk medewerker Dominiek Dendooven, Kenniscentrum)

2 mei 2012 – München (BRD):

Een postkaart, in 1916 geschreven door de toen 27-jarige Adolf Hitler, duikt op bij een beurs georganiseerd in het kader van het project "Europeana 1914-1918". Hij schreef de kaart aan een regimentskameraad toen hij herstellende was. De kaart bevat een spellingsfout: "soffort" i.p.v. "sofort" (dadelijk). De bestemming stierf in maart 1918. Het stuk is uniek daar Hitler veel documenten die refereerden naar zijn jongere jaren later vernietigde. (Bron: BBC News Online)

TERUGBLIK / KORT

Zaterdag 21 april: bezoek aan het nieuwe museum "Musée de la Grande Guerre du Pays de Meaux", Frankrijk

Vrijdag 4 mei: Remembrance voor Johann Gross (Kriegsgräberstätte Hooglede) door VIFF-bestuurslid Chris Spriet

Donderdag 7 juni: jaarlijkse Redmond-herdenking en vroege ochtendwandeling

Vrijdag 29 juni: nocturne n.a.v. de opening van het nieuwe In Flanders Fields Museum

VOORUITBLIK / KORT

Vrijdag 14 tot dinsdag

18 september: Slagveldreis 2012 (het front van Piave en de Dolomieten) exclusief voor VIFF-leden. Inschrijvingen zijn afgesloten.

Donderdag 11 oktober:

Remembrance voor Percy Gilbert (Godewaersvelde Military Cemetery, Frankrijk) door IFFM-coördinator Piet Chielens

FRONTZICHT

Een overzicht van de belangrijkste tentoonstellingen

Tot 2 september 2012:

“Poppy Power. De kracht van klaprozen”
 Het huis en de tuin van Talbot House staan de hele zomer lang in het teken van de klaproos: 15 schilderijen van Frie Hardeman, aangevuld met fotografische weergaven op canvas van Jef Hoornaert, keramieken rozen (vzw “Klaprozen voor vrede”) en een bonte verzameling van levende klaprozen in alle mogelijke vormen, kleuren en maten.
 Talbot House, Poperinge – www.talbothouse.be

Tot 15 september 2012:

“Hebben en houden van de soldaat tussen leven en dood”
 Om de oorlog te overleven, heeft de soldaat niet enkel wapens nodig. Eenvoudige objecten zoals een verrekijker, een conservenblik, een spade of een woordenboek kunnen eveneens het verschil tussen leven en dood uitmaken.
 Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis, Brussel - www.klm-mra.be

Tot 25 november 2012:

“The Missing of the Somme on the Thiepval Memorial”
 De tijdelijke tentoonstelling reconstrueert het levensverhaal van enkele honderden vermisten en buigt zich over het Britse herinneringstoerisme sinds 1918.
 Historial de la Grande Guerre, Péronne (F) – www.historial.org

Tot 30 december 2012:

“Gott mit uns”
 God stond aan de kant van de soldaat.
 Hoe kwam het geloof tot uiting in de loopgraven?
 IJzertoren, Diksmuide – www.ijzertoren.org

16 november 2012 tot 21 april 2013:

“FOTOGRAFIE In oorlog”
 In zijn 180 jaar geschiedenis is België betrokken geweest bij vele oorlogen. Er bestaan miljoenen clichés waarin militairen, vrijwilligers, dokters en verzorgend personeel, journalisten en schrijvers hun wedervaren hebben vastgelegd. Heel wat van die clichés vertellen een verhaal achter het beeld. Foto's van oorlogssituaties zijn een aanleiding om verhalen en omstandigheden onder de aandacht te brengen die enkel door specialisten zijn gekend.
 Sint Pietersabdij, Gent – www.gent.be/sintpietersabdij

Tot 31 maart 2013:

“War Horse: Fact & Fiction”
 Hoe zag de relatie soldaat-paard eruit doorheen de militaire geschiedenis?
 National Army Museum, Londen (VK) - www.nam.ac.uk/microsites/war-horse/

IN FLANDERS FIELDS MUSEUM:
 HEROPENING OP 11 JUNI 2012.